

CULTURA

«L'ambient de traïció és perpetu en la la nostra societat»

L'escriptor barceloní parla de les inquietuds que fan que escriga llibres que, en ser editats, reben premis

Jordi Mata té més èxit al País Valencià que a sa casa, Catalunya. Aquest jove barceloní sembla que escriu un llibre i li atorguen un premi. Tal volta perquè parla sense pèls en la llengua del món que té més a prop com a funcionari de la Departament de Cultura català.

F. J. SÁNCHEZ

Tres anys després d'haver guanyat el Premi Sant Jordi de narrativa, el jove escriptor, Jordi Mata, el jove escriptor barceloní, encara que amb arrels al Bages, va presentar la setmana passada el seu darrer llibre amb què ha aconseguit un altre premi, en aquest cas el Joanot Martorell atorgat per l'Ajuntament de Gandia. *La compassió del dimoni*, que ha aparegut recentment a les llibreries, és una novel·la carregada d'intenció (bona o roïna, segons es mire) a on s'exposa, en forma de clau, la trajectòria d'un personatge vinculat al món de la cultura i les seues relacions amb els poders encarregats de gestionar-la. Ell mateix ens ho conta.

—Després d'haver aconseguit el premi Sant Jordi 1996 amb *El misteri de Berlín*, la seua última novel·la, *La compassió del dimoni*, ha sigut guardonada amb el premi Joanot Martorell que atorga l'Ajuntament de Gandia. Sembla com si cada volta que escriu un llibre hi haguera un premi esperant-lo. Què representa això per a vostè?

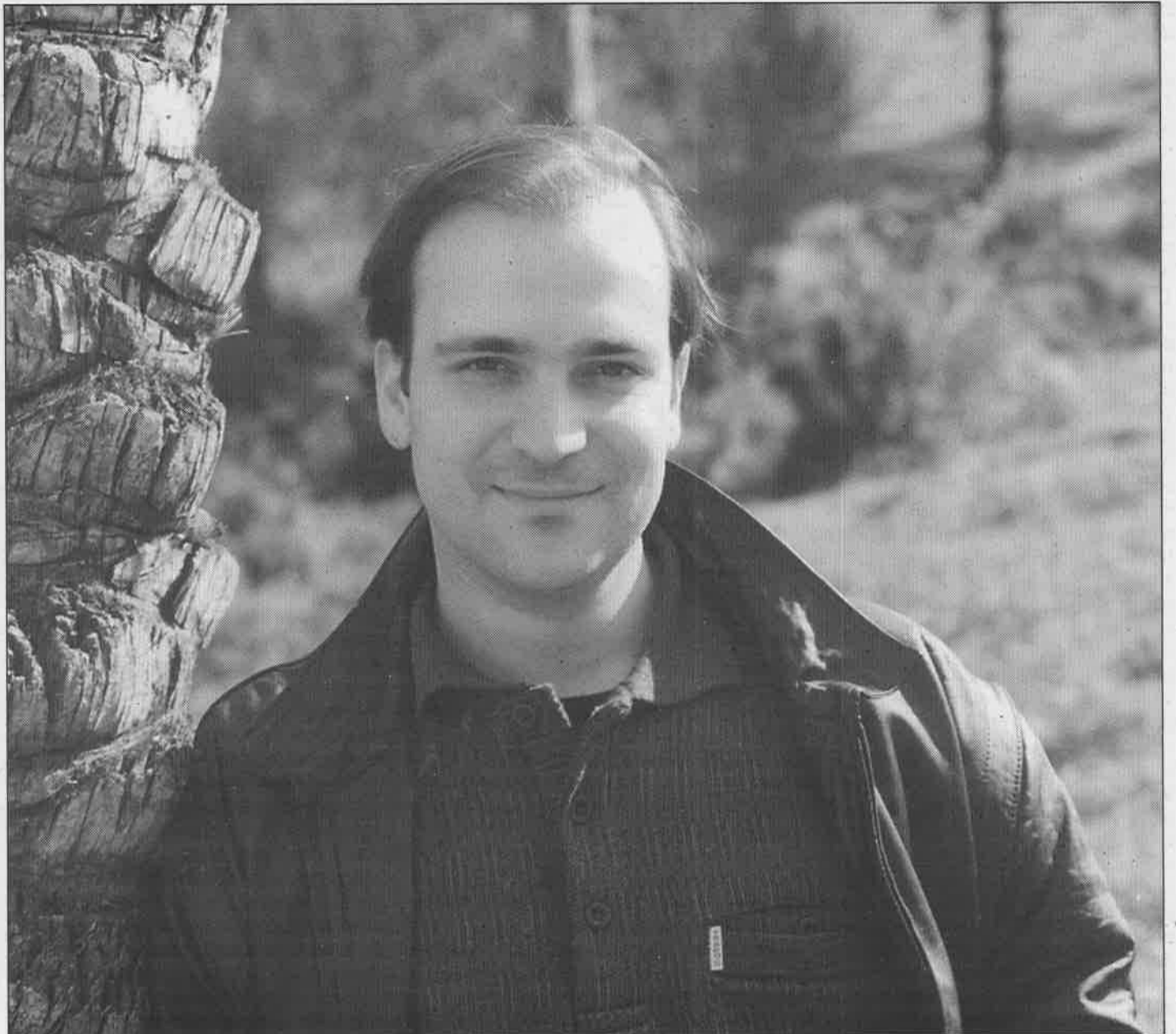
—«Per a mi representa aconseguir el que altres autors amb més fortuna aconsegueixen mitjançant aparicions televisives. Per a moltes persones la literatura és un art decadent i tan sols existeix allò que ix per la televisió, per tant, un premi literari és, segons la meua opinió com un substitutiu d'aquesta propaganda que altres obtenen a través del medi televisiu. Jo no tinc càmeres darrera meu, per tant, el fet de guanyar premis em permet assolir un reconeixement.»

—Però també és cert que hi ha molta gent que no ha guanyat premis malgrat dedicar-se a l'escriptura.

—«És cert i, enllaçant amb la pregunta anterior admet que també m'agrada la competició el fet de demostrar-me a mi mateix que ho faig un poc bé i que servisc per a aquest ofici.»

—El seu nou llibre, *La compassió del dimoni*, és una novel·la en clau. Ho dic perquè hi ixen tota una sèrie de personatges que podrien tindre perfectament el seu reflex en la realitat. Ha pensat en algunes persones concretes a l'hora de crear els caràcters?

—«És inevitable pensar-hi perquè aquesta novel·la és hereva de la meua novel·la anterior, amb què vaig aconseguir el premi Sant Jordi. Durant aquell any vaig freqüentar ambients culturals i literaris desconeguts per mi fins aleshores i vaig veure coses terrorífiques dit col·loquialment, vaig caure de molts arbres. Vaig tindre l'oportunitat de conèixer molts caràcters i moltes tipologies però,

A Jordi Mata li agrada «la competició, el fet de demostrar-me que ho faig un poc bé i que servisc per a aquest ofici». Foto: F. J. SÁNCHEZ.

curiosament, de creadors no vaig trobar-ne molts, i en canvi sí que vaig descobrir a tota aquesta fauna que gira al voltant dels creadors i que, paradoxalment, fan el paper d'àrbitres, dient que està bé i que està malament, i això jo ho considere un engany, perquè si no es té l'experiència de la creativitat no es pot determinar què és bo i què és roí.»

—Tenint en compte que vostè no és massa amic de les catalogacions dels gèneres literaris, com qualificaria *La compassió del dimoni*?

—«És una sàtira amarga, perquè no busca tant fer riure com denunciar un estat de coses. Tenim un excés de tertulians i personatges similars, per dir-ho així, que tracten la resta de la població com si fóra idiota, i haguera de determinar, en funció de les seues opinions, els nostres gustos. Per desgràcia, en el camp de la cultura això és una constant.»

—L'endemà d'haver guanyat el Sant Jordi un conegut articulista el va criticar durament i ara vostè escriu una novel·la que representa un colp directe a aquest crític. No té por que el consideren un escriptor venjatiu?

—«No em lleva massa la son, però em vaig sentir molt ofès per una qüestió puntual: durant els meus anys de formació em trobava molts individus que em donaven colpets a l'esquena, i m'animaven

“
Per a moltes persones la literatura és un art decadent i tan sols existeix allò que ix per la televisió, per tant un premi literari és, segons la meua opinió, com un substitutiu d'aquesta propaganda que altres obtenen a través del mitjà televisiu. El fet de guanyar premis em permet assolir un reconeixement.
”

a continuar escrivint potser perquè llavors no els molestava. Però quan vaig guanyar el premi Sant Jordi, els colpets es van convertir en punyalades perquè en aquest món hi ha molt d'amiguisme i jo, en la meua carrera literària, no dec favors a ningú i, això sembla que s'ha de pagar. Diguem-ne que, d'una forma elegant, amb premi inclòs, he respost a tots aquells que valoren més les xarxes de connexió entre persones, amb les persones que aconsegueixen columnetes o aparicions

televisives, que no el talent individual.»

—Durant la seua carrera literària vostè, tot i la seua joventut, ha aconseguit guanyar diversos premis i la majoria d'ells els ha obtinguts a València. A què atribueix tindre tant d'èxit al País Valencià?

—«Potser perquè ningú es profeta a sa casa i potser perquè a València es troben encara en una situació de combat per la cultura. Mentre que a Catalunya, tant si es vol com si no es vol, tot el tema de la llengua a nivell de carrer està bastant normalitzat, els valencians encara lluiten per recuperar la cultura que els és pròpia. I la seua és una lluita que, no ho oblidem, fins i tot mantenen contra les pròpies institucions de govern. Per tant, tot allò que vinga a recolzar el que és la seua cultura és benvingut, encara que vinga de fora com en aquest cas.»

—En un dels passatges del seu llibre vostè articula el significat de la paraula intel·lectual entorn de tres adjectius: articulista, analista i polemista. Realment vostè considera que actualment els intel·lectuals són així?

—«El problema és que hi ha una sèrie d'individus que criden molt fort per fer la impressió que tenen raó i crear-se d'aquesta una imatge d'intel·lectuals. Però afortunadament no tots són així. Podríem confeccionar una llista d'autèntics intel·lectuals que es caracteritzen pel seu saber i per la seua moderació, i aquesta

“
 El problema és que hi ha uns individus que criden molt per fer la impressió de ser intel·lectuals. Podriem confeccionar una llista d'autèntics intel·lectuals que es caracteritzen per la seua moderació, seria més llarga que la dels que sols bramen per fer-se veure.
 ”

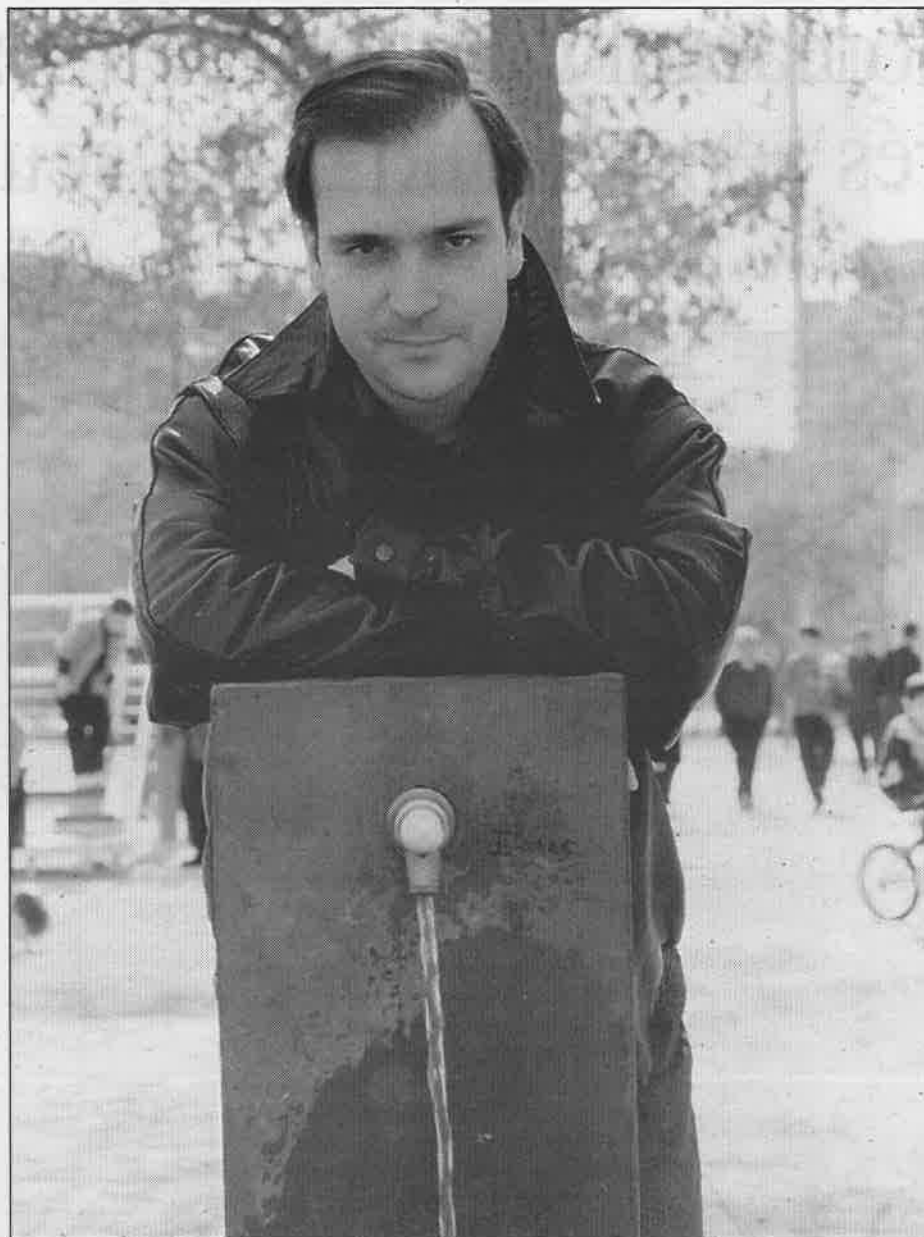
llista seria més llarga que la dels que tan sols bramen per fer-se veure i taquen la resta del col·lectiu. Per exemple, Miguel Delibes, Luigi Cavalli Sforza o Noam Chomsky són més savis i menys cridaners que alguns que no anomenaré perquè ja es venen prou bé ells solets.»

—*La compassió del dimoni* és una dura diatriba contra els poders establits i la gent que gestiona i viu del món de la cultura. Venint d'un funcionari del Departament de Cultura no té por de possibles represàlies?

—«Si algú s'hi troba al·ludit és el seu problema, perquè si el fet de treballar en un lloc concret implica haver de tancar la boca, aquest silenci sí que pot suposar una acusació més forta contra aquestes institucions que no que es pugui parlar amb certa llibertat. D'una banda, si per a treballar a on treballo no poguera escriure el que escric, demostraria que hi ha pressions i jo no n'he rebudes mai i, d'altra banda, demostraria covardia, i els covards no sols no ajuden a arreglar les coses sinó que contribueixen a perpetuar les mal fetes.»

—El personatge central del seu llibre, Víctor Beltran, és, entre altres coses, amoral, infidel, cocaïnòman, i a més té menys coneixements dels que s'autoatribueix. No li sembla un personatge una miqueta acultural?

—«Acultural precisament no. Víctor Beltran només s'adona de la seua pròpia inferioritat i no l'assumeix, per tant busca una disfressa per representar tot el contrari. La gent que té aquests complexos els combaten amb ràbia i ataquen els que són millors que ells. Jo crec que manifesten el seu complex fingint que són importants i amb això aconsegueixen que no s'adone ningú que realment no valen res. En aquest sentit Víctor es preocupa més del continent que del contingut, és a dir, és només una façana, i les façanes estan condemnades pel pas del temps.»

Jordi Mata considera que «la cultura hauria de ser gestionada pels artistes, però al llarg de la història això només s'ha permès en casos excepcionals». Foto: F. J. SÁNCHEZ.

«Crec que he dit el que ningú s'atrevia»

L'argument de *La compassió del dimoni* ha provocat molts comentaris als mitjans de Catalunya, que han identificat el personatge de Víctor Beltran amb Xavier Bru de Sala. El ben cert és que l'endemà d'haver guanyat el premi Sant Jordi amb *El misteri de Berlín*, Bru de Sala escrivia una crítica incendiària en la seua columna periodística on posava en dubte la capacitat de Mata —«un

jove desconegut i aspirant», deia— per escriure una novel·la sobre el tema que havia escollit. Aquestes opinions van ser dites quan encara ningú havia llegit encara ni una sola ratlla d'*El misteri de Berlín*.

Per la seua banda Mata no diu ni que sí ni que no a aquesta identificació: «Estic segur que és pot identificar el protagonista amb molts altres columnistes i tertulians ben coneguts que

parlen sense cap pudor de coses que desconeixen absolutament. Per un plat de lentilles —continua Mata— es venen a preu molt baix, la qüestió és omplir les columnes, encara que siga dient mentides. Al País Valencià també hi ha exemples clars d'aquesta mena de grimpes: *Las Provincias* n'està ple a vessar. Aquest pamflet és un exemple paradigmàtic d'aquesta gentola que ho barreja tot.»

“
 He presenciat moltes traïcions i algunes han estat del tot execrables, la paraula donada no val res avui. Tanmateix, jo faig que la vida vagi per un costat i la literatura per un altre. No he experimentat mai la traïció d'una manera prou forta per obsessionar-me.
 ”

—La traïció és un tema molt present en el seu últim llibre i en el conjunt de la seua obra. Això pot ser que siga a causa que vostè ha sigut traït en massa ocasions?

—«No. Però he presenciat moltes traïcions i algunes han sigut del tot execrables, la paraula donada no val res hui. Tanmateix, jo faig que la vida vagi per un costat i la literatura per un altre. No he experimentat mai la traïció d'una manera prou forta per obsessionar-me amb el tema, però l'ambient de traïció és perpetu en la nostra societat.»

—El dimoni pot ser compassiu?

—«El dimoni pot fingir ser compassiu.»

—Fa un parell d'anys vostè va dir que es vivia un moment de transició, amb nous valors i nous autors. Quin moment creu que estem vivint en aquest sentit, a hores d'ara?

—«Encara no hem acabat aquesta transició, perquè no em puc explicar com és possible que hi haja tantes persones de la meua generació que, sistemàticament, són silenciades. Hi ha molts artistes, i no només escriptors, que no poden traure el cap pels mitjans, i és trist que per això no puguem donar a conèixer el seu art.»

—Tot i que estiga estipulat així, creu que els polítics tenen capacitat i coneixements per a gestionar el món de la cultura?

—«No. La cultura hauria de ser gestionada pels artistes, però al llarg de la història això només s'ha permès en casos excepcionals.»

—Es refereix al cas Flotats i el Teatre Nacional de Catalunya?

—«En aquest cas em sembla que no es va calibrar prou bé la quantitat de poder que pot tindre una persona sola i se'ls va escapar de les mans. De tota manera, com a simple espectador dels fets, crec que tot plegat es va dur a terme aquest assumpte molt malament per les dues bandes.»